

Trevor Purt
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Ysbyty Gwynedd
Penrhosgarnedd
Bangor
Gwynedd

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Mr Purt

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Cam Gofynnol 1.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

1.3 Dylai cymorth ymataliaeth arbenigol fod ar gael i bob cartref gofal er mwyn cefnogi'r arferion gorau wrth ddarparu gofal ymataliaeth, a hynny'n seiliedig ar ganllawiau cenedlaethol eglur o ran defnyddio cymhorthion ymataliaeth ac o ran urddas.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos symudiad i'w groesawu oddi wrth reoli anymataliaeth a thuag at hybu ymataliaeth.

Mae'r ymateb yn datgan yn glir pa wasanaethau sy'n cael eu darparu ar hyn o bryd, o safbwynt y Bwrdd Iechyd, ond nid yw'n dangos beth yw realiti'r sefyllfa i unigolion o ran cael gafael ar wasanaethau a chymorth ymataliaeth, a'u profiadau yn y maes hwn.

Un cam gweithredu yw bod y Bwrdd Iechyd yn adolygu'r adnoddau sydd ar gael ganddo yn y gymuned i gefnogi'r gwaith cynyddol a rhagweithiol mewn cartrefi gofal ac mae hyn i'w groesawu. Mae nifer o gamau cadarnhaol eraill ar y gweill hefyd i wella'r ddarpariaeth er enghraifft 'hyfforddiant ymataliaeth rheolaidd'. Serch hynny, nid oes amserlen benodol ar gyfer cwblhau a gweithredu'r camau hyn. At hynny, nid yw unigolion atebol yn cael eu cynnwys mewn ffordd gyson. Mae unigolion wedi'u henwi i gyflawni rhai o'r camau gweithredu, ond nid ar gyfer pob un.

Cam Gofynnol 1.6

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

1.6 .Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fydd pobl hŷn yn wynebu camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol neu pan fydd perygl o hynny.

- pan fydd cartref gofal yn cau neu bobl hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fydd angen cymorth ar bobl hŷn i'w helpu i adael yr ysbyty.

Os bydd gallu pobl yn mynd a dod neu os bydd hi'n anodd iddynt gyfathrebu, dylid cynnig eiriolaeth heb gyfarwyddyd.

Pan fydd pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, rhaid i breswylwyr allu cael gafael ar eiriolaeth heb gyfarwyddyd

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn cynnig asesiad o'r lefel bresennol o ddarpariaeth eiriolaeth drwy Ogledd Cymru. Mae'n nodi bod mwy o angen y ddarpariaeth yn Rhanbarth y Gorllewin, ac mae'n cynnwys tystiolaeth o weithio gydag Awdurdodau Lleol. Cyfeirir at y sefyllfaoedd penodol a restrir ar gyfer darparu eiriolaeth annibynnol, a nifer o gamau i sicrhau ei bod ar gael er enghraifft 'adolygiad o bolisi rhyddhau ar y gweill gyda golwg ar wasanaethau eiriolaeth'.

Mae'r ymateb yn cynnwys hefyd nifer o gamau clir i wella eiriolaeth annibynnol, megis cynnwys darpariaeth eiriolaeth mewn contractau a chyhoeddi dogfen wybodaeth newydd i'r cyhoedd. Fodd bynnag, ni ddefnyddir amserlenni clir ar gyfer dechrau a chwblhau camau gweithredu, na chynnwys unigolion atebol yn ddigon cyson, er mwyn gallu gweld cynllun clir a strwythur iddo.

Nid oes dim cyfeiriad at eiriolaeth heb gyfarwyddyd.

Cam Gofynnol 2.2

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

2.2 Mae pobl hŷn yn gallu cael gafael ar wasanaethau arbenigol a, lle bydd hynny'n briodol, ar ofal gan bobl o sawl gwahanol ddisgyblaeth, a hwnnw wedi'i gynllunio i'w helpu i wella ar ôl cyfnod o afiechyd.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gweithredu hwn yn cynnwys gwybodaeth am y mathau o wasanaethau sy'n cael eu darparu ac mae tystiolaeth o'r ystod o weithwyr proffesiynol sy'n ymwneud â'r ddarpariaeth. Fodd bynnag, ni ddarperir gwybodaeth am realiti'r sefyllfa i bobl hŷn o ran cael gafael ar y gwasanaethau. Mae'r iaith sy'n cael ei defnyddio yn yr ymateb yn golygu ei bod yn anodd deall a oes unrhyw fylchau yn y ddarpariaeth ar hyn o bryd o ran gwasanaethau arbenigol a gofal amlddisgyblaeth.

Mae'r ymateb yn gwneud ymrwymiad clir i adolygu'r ddarpariaeth bresennol. Serch hynny, nid oes amserlen glir ar gyfer y gwaith hwn na dim ymrwymiad i weithredu yn sgil canfyddiadau eu hadolygiad.

Cam Gofynnol 3.4

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.4 Datblygu cefnogaeth mewngymorth amlddisgyblaeth ar gyfer iechyd a lles meddyliol pobl hŷn mewn cartrefi gofal, a sicrhau bod y cymorth hwnnw ar gael, gan gynnwys:

- Asesu iechyd a lles meddyliol pobl hŷn fel rhan o ddatblygu eu cynllun gofal a chymorth a chynllunio'u gofal parhaus.
- Cyngor a chymorth i staff gofal ynglŷn â sut i ofalu'n effeithiol am bobl hŷn sydd ag anghenion lles ac iechyd meddyliol, gan gynnwys dementia, a pha bryd i atgyfeirio.
- Llwybrau atgyfeirio amlwg a meini prawf ar gyfer atgyfeirio.
- Bydd yr holl breswylwyr sy'n cymryd cyffuriau gwrthseicotig yn cael eu monitro a'u hasesu i weld a oes modd eu diddyfnu a bydd adolygiadau'n cael eu cynnal yn unol â chanllawiau NICE

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn rhoi disgrifiad manwl a chlr o'r cymorth iechyd a lles meddyliol a ddarperir ar hyn o bryd. Fodd bynnag, nid oes dim asesiad o realiti'r sefyllfa i bobl hŷn o ran gallu

cael gafael ar y gwasanaethau hyn - er enghraifft a oes modd cael asesiad yn brydlon.

Nodir camau gweithredu clir a chadarnhaol ar gyfer newid megis ymrwymiad i adolygu'r cymorth a roddir i gartrefi gofal ar hyn o bryd a datblygu manyleb gwasanaeth ar gyfer dementia.

Serch hynny, nid oes amserlenni na chynlluniau gweithredu ar gyfer dechrau cwblhau'r gwaith hwn ac nid oes unigolion atebol yn cael eu henwi.

Cam Gofynnol 3.5

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

3.5 Mae gwybodaeth yn cael ei chyhoeddi'n flynyddol ynghylch defnyddio cyffuriau gwrthseicotig mewn cartrefi gofal, a'r rheini wedi'u meincnodi ar sail canllawiau NICE a Thargedau Deallus Llywodraeth Cymru ar gyfer Dementia.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn cynnig gwybodaeth am ragnodi ar draws y Byrddau Iechyd yng Nghymru a phractisau meddygon teulu cenedlaethol, gwybodaeth a gyhoeddir bob chwarter. Serch hynny, o'r wybodaeth a roddir, nid oes modd gwybod a yw'r data hyn yn cael eu casglu ar lefel cartrefi gofal. Nid oes dim ymrwymiad penodol i ddechrau casglu'r data am gartrefi gofal nac am gynnwys y wybodaeth hon yn y Datganiad Ansawdd Blynyddol

Cam Gofynnol 4.2

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

4.2 Bydd cytundeb ffurfiol yn cael ei ddatblygu a'i weithredu rhwng y cartref gofal a gwasanaethau gofal sylfaenol ac arbenigol yn seiliedig ar y Datganiad Hawliau. Dylai hyn gynnwys:

- Llwybrau atgyfeirio, gan gynnwys mynediad agored
- Amserau aros

- Gwybodaeth am atgyfeirio a rhyddhau
- Cyngor a gwybodaeth i gefnogi gofal parhaus y person hŷn yn y cartref
- Mynediad at wasanaethau arbenigol i bobl hŷn mewn cartrefi nyrsio yn unol â'r Canllawiau Hanfodion Gofal.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dangos ymrwymiad i weithio eto i ddatblygu systemau ffurfiol er mwyn sicrhau bod modd i bobl hŷn gael gafael ar ofal sylfaenol a gwasanaethau arbenigol, gan gynnwys amserlen ar gyfer cychwyn.

Dangosir ymrwymiad hefyd i weithio rhagor i wella'r archwiliad i lwyddiant ymyraethau meddygon teulu mewn lleoliadau cartrefi gofal. Fodd bynnag, byddai rhagor o wybodaeth am wasanaethau arbenigol yn ogystal â gwybodaeth am ofal sylfaenol wedi bod o fudd.

Cam Gofynnol 4.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

4.3 Rhoddir gwybodaeth, cyngor a hyfforddiant lle bo hynny'n briodol i staff gofal er mwyn sicrhau eu bod yn deall ac yn adnabod anghenion iechyd pobl hŷn yn ogystal â phryd a sut i atgyfeirio.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn rhoi disgrifiad clir o'r system bresennol a'r wybodaeth a'r hyfforddiant sy'n cael eu darparu ar gyfer staff cartrefi gofal. Serch hynny, mae'n canolbwyntio ar staff cartrefi nyrsio ac ar adnabod anghenion iechyd drwy gyfrwng y broses gofal iechyd parhaus. Ni fydd yr holl bobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal yn manteisio ar y broses hon.

Ceir nifer o ddatganiadau cadarnhaol yn yr ymateb ac mae'n nodi camau sy'n dangos ymrwymiad i wella sgiliau staff megis 'safonoli'r mynediad at hyfforddiant...' a 'chryfhau'r cysylltiadau â phrifysgolion i helpu i ddatblygu hyfforddiant sydd wedi'i deilwra'n arbennig'.

Serch hynny, er gwaethaf y datganiadau cadarnhaol hyn, nid oes cynllun gweithredu clir, nac amserlenni nac unigolion atebol yn cael eu henwi i fod yn gyfrifol am sicrhau bod y camau hyn yn digwydd.

Cam Gofynnol 4.4

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

4.4 Pan fydd pobl hŷn yn cyrraedd cartref gofal, bydd gweithiwr proffesiynol clinigol cymwysedig yn adolygu eu meddyginiaethau, a bydd adolygiadau rheolaidd yn cael eu cynnal yn unol â'r arferion gorau a gyhoeddwyd.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn dweud bod meddyginiaethau unigolion yn cael eu hadolygu drwy gyfrwng gwasanaethau ychwanegol dan gyfarwyddyd Meddygon Teulu. Serch hynny, ni ddadansoddir realiti'r sefyllfa o ran gallu pobl hŷn i gael gafael ar y gwasanaethau hyn.

Nid yw'r ymateb yn ymrwmo i gymryd camau i nodi unrhyw fylchau yn narpariaeth yr adolygiad o feddyginiaethau, er enghraifft, sut y bydd y Bwrdd Iechyd yn cael gwybod a yw unigolion wedi cael adolygiad neu beidio. Nid yw'r wybodaeth a ddarperir yn dweud sut mae'r Bwrdd Iechyd yn sicrhau ansawdd yr adolygiadau o feddyginiaeth a gynhelir.

Cam Gofynnol 5.6

Casgliad Cychwynnol - Annerbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal lle bydd Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu risgiau parhaus ynghylch ansawdd bywyd neu'r gofal a roddir i breswylwyr a/neu'r posibilrwydd o darfu ar eu hawliau dynol.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio Rheolwyr Cartrefi Gofal

profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, i ddarparu cefnogaeth ddwys a thrawsnewidiol i wella safonau ansawdd bywyd a gofal i breswylwyr, yn ogystal ag i atal a lliniaru risgiau ym maes diogelu yn y dyfodol

Dylai'r gwasanaeth hwn hefyd ddatblygu amrywiaeth o adnoddau a deunyddiau hyfforddi i helpu cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwella'n barhaus.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn rhoi gwybodaeth fanwl am sut mae'r Bwrdd Iechyd yn ymdrin â gwybodaeth a rheoli risgiau. Mae hyn yn cynnwys nifer o gamau cadarnhaol a fydd yn help i asesu risgiau a'u rheoli'n rhanbarthol, er enghraifft 'asesiad risg ar y cyd rhwng yr Awdurdod Lleol a'r Bwrdd Iechyd erbyn mis Rhagfyr 2015'.

Serch hynny, nid oes dim esboniad am sut y gallai'r gwaith hwn helpu i ddatblygu Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol. Nid oes ymrwymiad i weithio tuag at hyn ychwaith.

Cam Gofynnol 6.2

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau eu bod yn gweithredu ar eu sylwadau.

Dylid adrodd yn ôl yn flynyddol am sut mae'r adborth parhaus gan bobl hŷn wedi cael ei ddefnyddio i sbarduno gwella parhaus (gweler cam 6.10).

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn asesu'n onest ei allu ar hyn o bryd i gael adborth gan breswylwyr am eu profiadau, ac mae'n cydnabod nad yw hyn yn digwydd eto. Croesewir y ffaith fod ymrwymiad a champau clir wedi'u nodi i wella'r gwrando ar brofiadau cleifion, megis defnyddio holiaduron a chardiau sylwadau. Hefyd, ceir

ymrwymiad i gynnwys gwybodaeth am y cartref gofal mewn adroddiad blynyddol i'r Bwrdd.

Serch hynny, byddai wedi bod o fudd gweld amserlenni mwy manwl ar gyfer y camau gweithredu gan enwi unigolion atebol.

Cam Gofynnol 6.8

Casgliad Cychwynol - Rhannol

6.8 Byrddau Iechyd yn cynnwys y wybodaeth ganlynol am ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn mewn cartrefi gofal preswyl a nyrsio yn eu Datganiadau Ansawdd Blynyddol:

- defnyddio cyffuriau gwrthseicotig mewn ffordd amhriodol
- sicrhau bod cymorth ar gyfer iechyd a lles meddyliol ar gael
- nifer y cwympiadau
- mynediad at y gwasanaeth atal cwympiadau
- mynediad at y gwasanaethau ail-alluogi
- cefnogaeth i gynnal y golwg a'r clyw.

Datblygu meysydd eraill sydd i'w cynnwys yn rhan o ganllawiau DAB a gyhoeddir yn flynyddol.

I bob golwg, mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn awgrymu ei bod yn bosibl casglu'r wybodaeth angenrheidiol oherwydd mae'n dweud bod hyn wedi'i gynnwys yn ymateb y Bwrdd Iechyd i'r adolygiad 'Ymddiried mewn Gofal'. Serch hynny, er nad yw'r Bwrdd Iechyd yn ymrwymo i gynnwys y wybodaeth yn y Datganiad Ansawdd Blynyddol, mae'n dweud ei fod yn 'archwilio a yw'n briodol' gwneud hynny

Ceir ymrwymiad i ehangu cynnwys y Datganiad Ansawdd Blynyddol er mwyn edrych ar ofal a ddarperir a gofal a gomisiynir. Serch hynny nid oes ymrwymiad cadarn i'r bwriad o gynnwys yr holl wybodaeth a restrir yn y Datganiad Ansawdd Blynyddol.

Cam Gofynnol 7.3

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

7.3 Mae'r GIG yn gweithio gyda'r sector cartrefi gofal er mwyn ei ddatblygu'n rhan allweddol o'r llwybr gyrfa nyrsio, gan gynnwys darparu cefnogaeth lawn o ran datblygiad proffesiynol nyrsys a chefnogaeth gan gymheiriaid i nyrsys sy'n gweithio mewn cartrefi gofal.

Mae ymateb y Bwrdd Iechyd i'r Cam Gofynnol hwn yn rhoi gwybodaeth am rywfaint o'r cymorth sydd ar gael i nyrsys sy'n gweithio mewn cartrefi gofal. Mae'r ymateb yn dangos ymrwymiad i weithio gyda phob cartref gofal i ddatblygu'r llwybrau gyrfa nyrsio ac mae'n cydnabod y bydd gofyn cael adnoddau ar gyfer hyn.

Serch hynny, ni nodir i ba raddau y mae'r cymorth a'r datblygiad proffesiynol wedi cyrraedd pob cartref gofal na'r rhesymau pam nad yw'n opsiwn gyrfa deniadol ar hyn o bryd. Hefyd, nid oes amserlen glir nac unigolion atebol wedi'u henwi er mwyn gwireddu'r ymrwymiad i wella'r sector cartrefi gofal fel rhan o lwybr gyrfa nyrsio.